

ฐานข้อมูล
ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เทศบาลตำบลสุวรรณคูหา อำเภอสุวรรณคูหา
จังหวัดหนองบัวลำภู

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วน ร่วมในการดำเนินการด้วย ภูมิปัญญาไทยมี ความสำคัญอย่างยิ่งช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างคนกับ สังคม และ ธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เทศบาลตำบลสุวรรณคูหา ได้เล็งเห็นความสำคัญของ ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น จึงได้สำรวจบุคคลสำคัญของท้องถิ่นเพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ของพื้นที่ในเขตเทศบาลเพื่อเป็นการสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญ หายไปจาก ชุมชน และเพื่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ ต่อไป

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เทศบาลตำบลสุวรรณคูหา

สารบัญ

	หน้า
สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลสุวรรณคูหา	๑
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒
ด้านความเชื่อ ประเพณี	๕
ด้านศิลปกรรม นาฏศิลป์	๗
ด้านหัตถกรรม	๘
-ผ้าไหมพื้นถิ่น	
-สานเสื่อ	
-ใยบัวแปรรูป	
ด้านภาษาและวรรณกรรม	๑๑
ด้านการแพทย์ไทย	๑๔

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลสุวรรณคูหา

ที่ตั้งและอาณาเขต

เทศบาลตำบลสุวรรณคูหา อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ตั้งอยู่ในเขตอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู มีพื้นที่ในเขตเทศบาลประมาณ ๑๑ ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	องค์การบริหารส่วนตำบลนาสี และองค์การบริหารส่วนตำบลกุดผึ้ง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	องค์การบริหารส่วนตำบลกุดผึ้ง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	องค์การบริหารส่วนตำบลกุดผึ้ง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	องค์การบริหารส่วนตำบลนาสี

เขตการปกครอง

การจัดตั้งชุมชนในเขตเทศบาลตำบลสุวรรณคูหา

เทศบาลตำบลสุวรรณคูหา มีเขตการปกครองครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของ ๓ ตำบล ๑๓ หมู่บ้าน/ชุมชน ดังนี้

๑.ตำบลสุวรรณคูหา มีจำนวน ๖ หมู่บ้าน ๕ ชุมชน ได้แก่ บ้านภูทอง หมู่ที่ ๓ บ้านศรีสุวรรณ หมู่ที่ ๔ บ้านพนมพัฒนา หมู่ที่ ๕ บ้านสุวรรณคูหา หมู่ที่ ๖ บ้านหนองกุงใต้ หมู่ที่ ๗ และบ้านหนองกุงเหนือ หมู่ที่ ๘

๒.ตำบลกุดผึ้ง (บางส่วน) มีจำนวน ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านกุดผึ้ง หมู่ที่ ๑ บ้านหนองเหล็ก หมู่ที่ ๒ และบ้านนาไร่เดี่ยว หมู่ที่ ๖

๓.ตำบลนาสี (บางส่วน) มีจำนวน ๔ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านนาตาแหลว หมู่ที่ ๓ บ้านโนนสมบูรณ์ หมู่ที่ ๕ บ้านดงยาง หมู่ที่ ๖ และบ้านคูหาพัฒนา หมู่ที่ ๗

ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่
สุวรรณคูหา	๖ หมู่บ้าน/ชุมชน	๑. ภูทอง	๓
		๒. ศรีสุวรรณ	๔
		๓. พนมพัฒนา	๕
		๔. สุวรรณคูหา	๖
		๕. หนองกุงใต้	๗
		๖. หนองกุง	๘
นาสี	๔ หมู่บ้าน/ชุมชน	๑. นาตาแหลว	๓
		๒. โนนสมบูรณ์	๕
		๓. ดงยาง	๖
		๔. คูหาพัฒนา	๗
กุดผึ้ง	๓ หมู่บ้าน/ชุมชน	๑. กุดผึ้ง	๑
		๒. นาไร่เดี่ยว	๖
		๓. หนองเหล็ก	๒
รวม	๑๓ หมู่บ้าน ๑๒ ชุมชน		

ตารางแสดงเขตการปกครองของเทศบาลตำบลสุวรรณคูหา

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในปัจจุบันเมืองไทยเราได้กลายเป็นประเทศเปิดที่รับเอาความรู้และเทคโนโลยีของต่างชาติเข้ามาอย่างมาก ทำให้ไทยกลายเป็นประเทศที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยี จากผลของการรับเอาวัฒนธรรมของชาติอื่นมานี้เอง ทำให้ประเทศของเรา ชุมชนของเรานี้ก็ถึงความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน และเทคโนโลยีในท้องถิ่นอันดี ที่เคยสืบทอดกันมาช้านาน ปัจจุบัน วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของไทยเราส่วนมากจะยังคงปฏิบัติสืบทอดกันมาตามชนบทหรือ ตามท้องถิ่นห่างไกล ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่ยังคงมีการสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน และเทคโนโลยีในท้องถิ่นอยู่ ดังนั้นการศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านของเราจึงเป็นการธำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่นเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ภูมิปัญญาในท้องถิ่นให้แก่ผู้ที่สนใจได้รับทราบ และร่วมภูมิใจกับบุคคลในท้องถิ่นด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่กับสังคมมนุษย์มาช้านาน เป็นการดำรงในชีวิตที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่นโดยมีการปรับสภาพการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติตามกาลเวลา (ประเวศ วะศรี, ๒๕๓๖)

ความหมายของภูมิปัญญา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ (๒๕๔๖, หน้า ๘๒๖) ได้ให้ความหมายของคำว่า ภูมิปัญญาไว้ว่า “**พื้นความรู้ความสามารถ**” ภูมิปัญญาหมายถึงทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะคน หรือเป็นลักษณะสากล ที่หลายถิ่นมีคล้ายกันก็ได้ ภูมิปัญญา ชาวบ้านในแต่ละถิ่นเกิดจากการแสวงหาความรู้ เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ ทางสังคม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญานี้จึงเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและชาวบ้าน เช่น การประกอบพิธีกรรมของชุมชน หรือประเพณีการรวมกำลังช่วยกันทำงานใหญ่หลวงเกินวิสัยที่จะทำสำเร็จได้โดยคนเดียว เป็นต้น ภูมิปัญญาหมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคล และสังคม ซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบทอดกันมาภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรของบุคคลหรือ ทรัพยากรความรู้ก็ได้ทรัพยากรความรู้ที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ความรู้ในสาขาอาชีพหรือวิชาการด้านต่างๆ เช่น การคัดเลือกพันธุ์ข้าว การถนอมอาหาร วัฒนธรรม ศิลปะ จารีตประเพณี เป็นต้นส่วนทรัพยากรบุคคลที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ชาวนาผู้ประสบความสำเร็จในการผลิต พรหมณ์ผู้เชี่ยวชาญในบายศรี เป็นต้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (popular wisdom) เป็นคำที่รู้จักกันมานานพอสมควร เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้ง หลายแง่มุม ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ในแง่มุมต่างกัน ดังนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หรือปัญญาชนชาวบ้านหรือปัญญาชนท้องถิ่น (Intellectual Organic) หมายถึง “**พื้นเพรากฐานของความรู้ของชาวบ้านหรือความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์สืบทอดต่อกันมาทั้งทางตรง คือ ประสบการณ์ด้วยตนเองหรือทางอ้อมซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่ หรือความรู้ที่สะสมสืบทอดกันมา**” (สามารถ จันทรสุรีย์, ๒๕๓๓ อ้างถึงใน สำเนียง สร้อยนาคพงษ์, ๒๕๓๕:๒๔) ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาแห่งชีวิต ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้มาเป็นเวลานาน เพราะสังคมเปรียบเสมือนมนุษย์ หากไม่มีสอนหรือปัญญาอ่อนไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ (ประเวศ วสี, ๒๕๓๔) อ้างถึงใน นิลลบล คงเกต, ๒๕๔๐ หน้า ๔๓) วันเพ็ญ พวงพันธุ์บุตร (๒๕๔๒:๑๐๘) ให้ทัศนะเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยว่าหมายถึงองค์ความรู้ทั้งหลายที่มีการสั่งสมและถ่ายทอดสืบทอดกันมาของชาติไทย โดยกาคิดค้นปรับเปลี่ยนผสมผสานกับความรู้ใหม่ และพัฒนาให้เหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง รุ่ง แก้วแดง (๒๕๔๓:๒๐๔) ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาไทยว่า หมายถึง องค์ความรู้

ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดสืบทอดกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย รัตนะ บัวสนธิ์ (๒๕๓๕:๓๕) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการทัศน์ของบุคคล ที่มีต่อตนเอง ต่อโลกและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการทัศน์ดังกล่าวมีรากฐานจากคาสอนทางศาสนา คติ จารีต ประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอดสั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละ สมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขของส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน จะเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เอง และนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเป็นเทคนิควิธีเป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิด ทำ โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน คิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนา แก้ปัญหาเป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านตั้งนั้นจึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและ แนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้างภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชาตั้งที่สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(๒๕๔๑)ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตร กับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐาน คุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตร เป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อ ชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทาง เศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารากลุ่มหัตถกรรม และ อื่นๆ เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกัน และรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดย เน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการค้าการสะสมและบริการกองทุน และธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความ มั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะ สาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงานด้านต่างๆ ทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น ภารกิจของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิผล

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคล และสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณี บุญประเพณีข้าว เป็นต้น

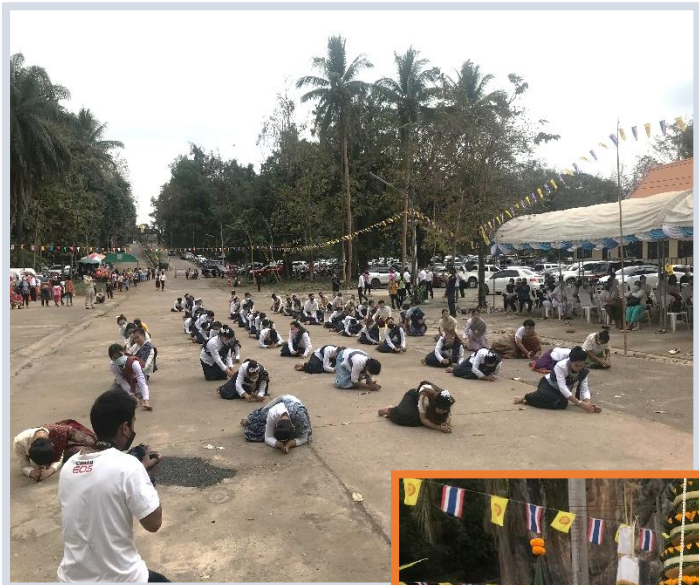
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านความเชื่อ ประเพณี

สักการะพระไชยเชษฐา

พระไชยเชษฐา พระพุทธรูปศิลปะล้านช้างขนาดใหญ่ เป็นพระพุทธรูปนาคปรก ๗ เศียร ตั้งอยู่บนฐานชุกชีปูน เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านอย่างมาก เล่ากันว่าเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ โดยจะมีงานบุญปิดทองไหว้พระ สักการะ เป็นประจำทุกปี ในเดือนสามขึ้น ๑๓-๑๕ ค่ำของทุกปี

ภายในงานมีประชาชนจากหมู่บ้านต่างๆ มาร่วมฟ้อนรำเพื่อเป็นการบวงสรวงดวงพระวิญญาณของ พระไชยเชษฐาธิราช และนำข้าวเหนียวมาอย่างทำเป็นข้าวจี๋ทำด้วยไข่ไก่ไว้แจกให้กับประชาชนที่มาเที่ยวงานได้รับประทานตลอดงาน และให้ประชาชนร่วมทำไข่ไก่ในข้าวจี๋ยักษ์ ขนาดความยาว ๕ เมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒ เมตรใช้ข้าวเหนียว ๕๐๐ กิโลกรัม และใช้ไข่ไก่จำนวน ๒,๕๖๑ ฟอง ถือเป็นข้าวจี๋ที่ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งชาวบ้านที่มาเที่ยวงานต่างมีความเชื่อว่าถ้าใครได้ร่วมทำบุญข้าวจี๋ที่วัดถ้ำสุวรรณคูหาแล้ว จะเป็นสิริมงคลต่อชีวิตและครอบครัว

แหล่งที่ตั้ง

ตั้งอยู่ที่บ้านคูหาพัฒนา ตำบลนาสี อำเภอสวรรณคูหา เป็นวัดที่อยู่ในสังกัดฝ่ายมหานิกาย ได้รับการบูรณะเมื่อปี พ.ศ.๒๔๖๗ เพราะเมื่อก่อนนั้นจะเป็นวัดร้าง รวมถึงยังมีศิลาจารึกหน้าถ้ำ ที่บอกไว้ว่า สร้างตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๑๐๖ โดยพระไชยเชษฐาธิราช และนอกจากนี้ยังได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๑

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศิลปกรรม นาฏศิลป์

การฟ้อนรำเพื่อบวงสรวงพระไชยเชษฐาธิราชเป็นการบวงสรวงดวงพระวิญญาณของพระไชยเชษฐาธิราชเพื่อสักการะ เป็นประจำทุกปี ในเดือนสามขึ้น ๑๓-๑๕ ค่ำ

แหล่งที่อยู่

ณ วัดถ้ำสุวรรณคูหา หมู่ที่ ๗ ตำบลนาสี

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านหัตถกรรม

ผ้าไหมผ้าพื้นเมือง

เป็นผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปมาจากผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติ เพิ่มกระบวนการในการย้อมสี ธรรมชาติ โดยการอบสมุนไพร

แหล่งผลิตในปัจจุบัน

นางเรณู คำบุรี ๙๓ ม.๖ บ้านสุวรรณคูหา ตำบลสุวรรณคูหา อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ๓๙๒๗๐

สานเสื่อ

แหล่งผลิตที่ตั้ง

นางสมหมาย แก้วพล ๑๑๓ ม.๒ บ้านหนองเหล็ก ต.กุดผึ้ง อ.สุวรรณคูหา

จ.หนองบัวลำภู ๓๙๒๗๐

ใยบัวแปรรูป

แหล่งที่ตั้ง

สุวรรณคูหา หมู่ ๖ อ.สุวรรณคูหา

ด้านภาษาและวรรณกรรม

ภาษาเขียน (ภาษาบาลี,ไทย)

ข้อความจารึกด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑ ระบุ จ.ศ. ๙๒๔ ซึ่งตรงกับ พ.ศ. ๒๑๐๕ (รัชช ปุณโณทก ว่าเป็น จ.ศ. ๙๒๕ ซึ่งตรงกับ พ.ศ. ๒๑๐๖) อันเป็นสมัยที่พระเจ้าไชยเชษฐาธิราชปกครองราชอาณาจักรล้านช้าง (พ.ศ. ๒๐๙๓ - ๒๑๑๕) และข้อความจารึกด้านที่ ๒ บรรทัดที่ ๑ ระบุ จ.ศ. ๙๓๔ ซึ่งตรงกับ พ.ศ. ๒๑๑๕ ปลายรัชสมัยของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช (พ.ศ. ๒๐๙๓ - ๒๑๑๕) - ต้นรัชสมัยของพระสุมังคลไอยโกโพิธสัตว์ (พระยาแสนสุรินทรลือไชย) ครั้งที่ ๑ (พ.ศ. ๒๑๑๕ - ๒๑๑๗)

จากเนื้อหาในจารึกทั้งสองหลักแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวัดถ้ำสุวรรณคูหาในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาของราชอาณาจักรล้านช้างได้เป็นอย่างดี

ในจารึกวัดถ้ำสุวรรณคูหา ๑ ทั้งสองด้าน ระบุถึงการอุทิศเขตนาจ้งหันของพระเจ้าไชยเชษฐาและพระยาสุมังคลาโพิธสัตว์ถวายแก่วัดถ้ำสุวรรณคูหาค่ายกันว่า

“ให้เขตวัดกวมป่าทั้งสี่ด้าน ละด้านละพันวา เป็นเขตรัตนตรัยแก้วทั้งสาม ให้นาบุ นาสิกสง นาท่าเปิด นาหัน นาไก่อ๋เขี้ย นาท่งเมือง พืชทั้งมวลเป็นต้นว่า พรว้าตาลหวานลัมหมากพลูอันมีในเขตให้เป็นอุปการแก่แก้วทั้ง

สามในวัดสุพรรณคูหา ท้าวมาลุนขุนมาใหม่อย่าให้มั่งล้างพระราชอาชญา ผู้ใดหากมีโทษตันทามากแลมามล้างเขตแดนไร่นาฝูงอันให้นี้ ให้ผู้นั้นได้ไปใหม่อบายทุกข์ทั้งสิ้น”

จากข้อความในจารึกที่ตั้งอยู่ภายในวัดถ้ำสุวรรณคูหานี้แสดงให้เห็นถึงเขตนาจันทน์ที่ทั้งสองพระองค์ทรงอุทิศมาตั้งแต่โบราณอย่างชัดเจน แต่เมื่อเวลาผ่านไปกว่า ๔๐๐ ปี ราชอาณาจักรล้านช้างได้แตกแยกออกเป็น ๓ นครรัฐ คือ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาศักดิ์ วัดถ้ำสุวรรณคูหาอยู่ในเขตเวียงจันทน์ และในที่สุดเวียงจันทน์ก็ได้ล่มสลายเพราะการทำสงครามขยายอำนาจเข้ามาปกครองของราชอาณาจักรสยาม บ้านเมืองในบริเวณนี้ก็เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นฐานหนีภัยสงครามเข้าป่าเข้าดง

เมื่อสงครามสงบ บ้านเมืองบริเวณนี้ก็กลายเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรสยามซึ่งปัจจุบันก็คือราชอาณาจักรไทย ชาวล้านช้างกลับเข้ามาตั้งถิ่นฐานในฐานะชาวไทยอีสาน มีการตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อเดิม เช่น บ้านนาไก่อี๋ย บ้านนาสี เป็นต้น ชาวบ้านในหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงกับวัดถ้ำสุวรรณคูหายังคงยึดถือว่าตนเองคือข้านาจันทน์ การทำนาทำไร่ต่างๆ ต้องนำพืชผลส่วนหนึ่งมาถวายวัดถ้ำสุวรรณคูหาตามคำอุทิศในจารึกที่ไม่อาจขัดได้ เพราะเกรงจะต้องตกอบายภูมิทั้งสิ้นตั้งคำสาปแช่งของพระมหากษัตริย์ล้านช้างทั้งสองพระองค์

ในขณะเดียวกัน พระราชกรณียกิจทางพระพุทธศาสนาและพระวีรกรรมของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชยังคงเป็นเรื่องเล่ามุขปาฐะที่เล่าสืบมาจากบรรพบุรุษจนถึงชาวล้านช้างที่กลายเป็นชาวไทยอีสานในปัจจุบัน ชาวบ้านเรียกพระประธานในถ้ำสุวรรณคูหาว่า “หลวงพ่อพระไชยเชษฐา” เพื่อรำลึกถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์ โดยไม่ได้สืบสนใดๆ ในเรื่องประวัติศาสตร์ชาติ ถึงแม้ว่าพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชจะเป็นพระมหากษัตริย์ล้านช้าง ไม่ได้มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ชาติไทยที่ทางราชการพยายามปลูกฝัง แต่ในวันนี้ชาวไทยอีสานแห่งอำเภอสวรรคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ก็ยังคงนับถือพระองค์เป็นเสมือน “วีรบุรุษทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น”

“...ข้าขออัญเชิญท้าวเทเวศลินเขตจักรวาล จงมาสถิตในพรเสนาในเพลานี้ โปรดได้มาอวยพรให้พระสวัสดิ์แก่อำภูบาลอันมีพระนามว่า ‘พระไชยเชษฐาธิราช’ ผู้เรืองศรี...”

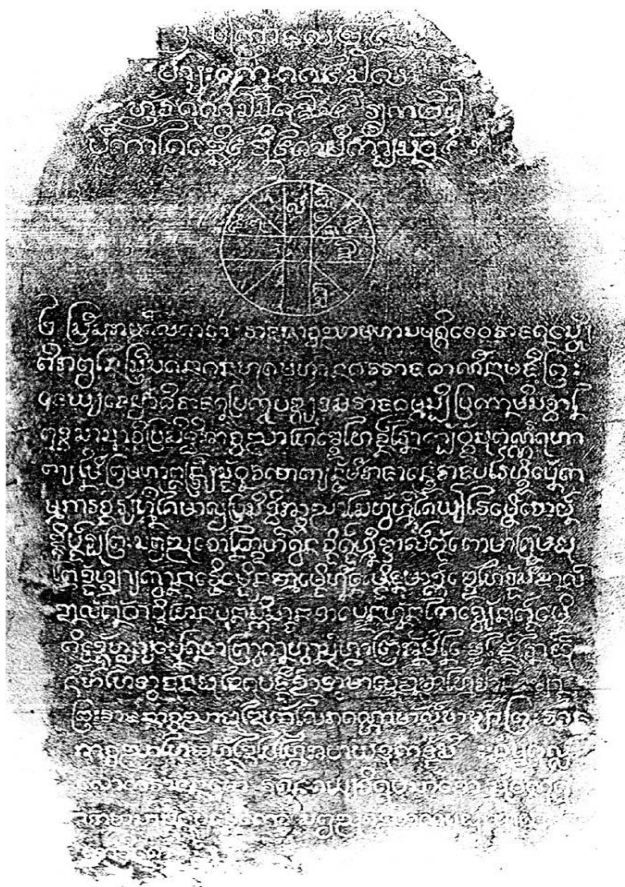
ส่วนหนึ่งในคำประกาศบวงสรวงดวงพระวิญญาณพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ชาวอำเภอสวรรคูหาจัดขึ้นทุกปี แสดงให้เห็นถึงความเคารพศรัทธาของชาวบ้านในฐานะวีรบุรุษทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ในการทำพิธีทุกปี ชาวบ้านในละแวกวัดถ้ำสุวรรณคูหาทุกหลังคาเรือนจะต้องนำผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าวเปลือก ๑ ถัง, มะพร้าว ๑ ลูก, หมาก ๑ ลูก และพลู ๑ ใบ เป็นต้น มาถวายแก่วัดถ้ำสุวรรณคูหาตามข้อความที่ระบุในจารึก แต่ครั้งพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช โดยถือว่าเป็นหน้าที่ของชาวบ้านและสิทธิ์ของวัดที่จะขาดไม่ได้เลย

ความเคารพนับถือพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชของชาวสุวรรณคูหาไม่ได้ปรากฏอยู่เพียงแค่เฉพาะที่วัดถ้ำสุวรรณคูหาเท่านั้น ที่บริเวณศูนย์กลางชุมชนสุวรรณคูหาซึ่งคือตัวอำเภอสวรรคูหาในปัจจุบันก็มีการสร้างศาลหลักเมืองของอำเภอสวรรคูหาขึ้น ทั้งหน่วยงานราชการและชาวบ้านต่างก็เรียกศาลหลักเมืองแห่งนี้ว่า “ศาลหลักเมืองพระเจ้าไชยเชษฐา” ทุกปีชาวสุวรรณคูหาจะมีการบวงสรวงสมโภชศาลหลักเมืองพระเจ้าไชยเชษฐาคู่กับสมโภชหลวงพ่อพระไชยเชษฐาในช่วงเดือน ๓ ที่มีงานบุญข้าวจี่ หนึ่งในฮีตสิบสอง (ประเพณีสิบสองเดือน) ของชาวลาว-ไทยอีสาน

ระยะหลังงานบุญข้าวจี่กลายเป็นงานใหญ่ของจังหวัดหนองบัวลำภูอีกงานหนึ่ง ภายใต้การส่งเสริมและสนับสนุนของหน่วยงานราชการในจังหวัดและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทุกปีจะมีผู้ว่าราชการจังหวัดเดินทางมาเป็นประธานเปิดงานบุญข้าวจี่ รวมทั้งการบวงสรวงสมโภชศาลหลักเมืองพระเจ้าไชยเชษฐาคู่กับสมโภชหลวงพ่พระไชยเชษฐา

นอกจากหลวงพ่พระไชยเชษฐาที่วัดถ้ำสุวรรณคูหาแล้ว ในเขตจังหวัดหนองบัวลำภูยังมีพระพุทธรูปที่พระนามว่าพระไชยเชษฐาอีกองค์หนึ่งภายในวัดศรีคุณเมือง ซึ่งเป็นศาสนสถานเก่าแก่และมีความสำคัญขงเมืองหนองบัวลำภูมาตั้งแต่โบราณ

ในขณะที่ชาวหนองบัวลำภูเกิดทุนและจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ สถาบันสูงสุดของไทยอย่างไม่เสื่อมคลาย ก็ยังให้ความเคารพศรัทธาต่อพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชแห่งราชอาณาจักรล้านช้างในฐานะวีรบุรุษทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่กระเสชาตินิยมหรือคลั่งชาติซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ ไม่ได้มีอิทธิพลต่อความเชื่อและวัฒนธรรมของชาวหนองบัวลำภูมากมายแต่อย่างใด

ด้านที่ ๑

ด้านที่ ๒

แหล่งที่ตั้ง

ณ วัดถ้ำสุวรรณคูหา หมู่ที่ ๗ ตำบลนาสี

ด้านการแพทย์ไทย

นวดไทย นวดประคบสมุนไพร

นวดเพื่อสุขภาพ คล้ายเส้น แก่เส้น ประคบสมุนไพรแก้อาการบวมช้ำ เลือดลมไหลเวียน

ส่วนผสมประคบสมุนไพร

- ไพล
- ขมิ้นชัน
- พิมเสน
- ผิวมะกรูด
- เกลือ
- ตะไคร้
- ตัวยาอื่นๆ

สถานที่ตั้ง บ้านหนองกุ้งใต้ ต.สุวรรณคูหา